

هاکان فیدان و نچیرقان بارزانی ل سکوچکی ئ نقار، هوللر و بغداد: سیاست ل چارچوی ئاسایش و ئابووریدا

پنوس

سردانی هاکان فیدان، وزیر وی د ر وی تورکیا و ئ پیئارسان بایراکتار، وزیر وی تورکیا، ب عراق و هر می کوردستان د ر بی سیاستی نو وی تورکیا ل پاش ه بژاردن کانی تورکیا ل چوارچوی ئاسایش و وز دا. ب م و اتای تورکیا د ی و ت سیاست تک ل ناوچ ک دا پ ی و بکات ک یارم تی پ گ و داها تووی ئا کپارتی، هر و ها پ گ هر مای تی ک ی بدات. هر ب ی ئ رد غان ه وی داو ک ناک کی و بارگزیی کانی ل گ و و اتانی ناوچ ک ک بکا تو و، ب ئ م م ب س ت یش گ ر نگیی کی تایب ت ب پ ی و ندیی کانی ل گ و د و تانی ع ر بی ک ن داو و ل م ن و ن د یشدا ع ر اق د دات. ب م ع ر اق ب تورکیا جگ ل وی ک ل ل ووی ئابووری و وز و د ر ف ت، ل ه مان کاتیشدا ه ش ی؛ ب و پ ی ی ک ه م ناوچ ی نفووزی ئ ران و ئا ق ی پ ک گ یشتنی هیلالی شیعیی و، ه میش ل ووی فاکت ری کوردیی و تورکیا د خات ژر گوشار و، ب و پ ی ی ک پارتی کر کارانی کوردستان (پ ک ک) و کوو فاکت ر و کارت کی گوشار ل لاین ئ ران و شیع کانی ع ر اق و، ه میش ئاماد ی ل هاوک ش هر مای تی کان ل دژی تورکیا و ل ه مان کاتیشدا ئ زاوای کوردستان و باشووری کوردستانیش بوون ت ئا ق ی پ ک و ب س ت ن و وی پرسی کورد ل تورکیا ب هاوک ش هر مای تی کان ک است و خ کاریگ ری ل س ر تورکیا د ب ت.

ل م ن و ن د یشدا، هر می کوردستان ب تورکیا و کوو ئ کت ر کی هاوس ن گ ک ر ل چوارچوی ع ر اق د بینر ت ک ب ژ و و ندیی کانی تورکیا د پار ز ت، جگ ل ئاستی ب رزی ق بار ی بازرگانیی تورکیا ل گ و هر می کوردستان و ع ر اق، ه ک و ت ی جوگرافیا یی ع ر اق و د کات ک و کوو ئا ق ی پ گ یانندی ک ن داو ب تورکیا و ئ وروپا

ببینریت. هەر ئێمەیش وا دیکات کە تورکیا هەوڵ بەدات هاوسەنگییەک
لە نەوان بەغدا و هەولەرز دروست بکات، بەئام بە سیاسەت و
میکانیزی جیاواز.

لەرێدا پرسیار ئێوێی کە تورکیا لە گەیی ئێم سەردانی هاکان
فیدان بە بەغدا چیی لە عێراق دوات؟

لە وێهەم ئێم پرسیار دا دتوانین بەئین کە تورکیا بە پلەیی یەکەم
ئاسایشی لە عێراق دوات؛ ئێمەیش بەو مانایە نییە کە پرسە ئاسایشی
تەنیا لە پێککەدا بە تورکیا چە بەتەو، بەئکوو ئێم پرسە چەندان
هەندە هەیی کە ئێگەر نەیی تە دی، ئێو ئاسووری تورکیاش
دەکەوتتە مەترسییەو. ئاسایش بە تورکیا لە چوارچۆیی عێراق هەم
کە نترێ کردنی پێککە دەگرتتەو، کە بەشەکی پێککەیی، هەمیش بوونی
دەسەتەتەک لە بەغدا دەگرتتەو کە لانی کەم لە دژی
بەرژێو نەدیەکانی تورکیا نەبەت. بەهەی ئێم فاکتەریشوێی کە
تورکیا وا دتوانتتە هەرێمی کوردستان یان وا خوێندنوێ بە هەرێمی
کوردستان دیکات کە ئێکتەرێکی هاوسەنگکەر. بەی، تورکیا ئێو
ئاستییە دزانەت کە جگە لێوێی لە عێراقدا نفووزی ئێران
بەدەستتە، بەئام دەسەتەتەکی تەکم و یەکیارچەیش، بوونی نییە و
هەر بە ئێم مەبەستەیش هەوڵ دەدات کە لەگەڵ گەرتنێ کتەرێکان
پێیو نەدیەکی ئەستەوخ و باشی هەبەت بە ئێوێی هاوسەنگیان
بکاتتەو. بە نموونە، هاکان فیدان لە چوارچۆیی سەردانی کەیی بە
بەغدا بەجیا لەگەڵ سەرکەماری عێراق، عەبدوللەتیف ئەشید،
سەرکۆزیرانی عێراق، محەمەد شیاع سوودانی و سەرکەیی ئێنجومەنی
نوێنەرانی عێراق، محەمەد حەلبووسی و سەرکەیی هاوێپەیمانی سەروری،
خەمیس خەنجەر و سەرکەیی هاوێپەیمانی فەتخ، هادی عامری و سەرکەیی
هاوێپەیمانی دەوێتی یاسا، نووری مالیکی و سەرکەیی عەسائیبی ئەهلی
هەق، قەیس خەزەلی، سەرکەیی هاوێپەیمانی ئەوتی حکیمەیی نیشتمانی،
عەممار حەکیم و سەرکەیی دەستەیی حەشەعی، فالح فەیز و
سەرکەدەکانی بەرێی تورکمانی و نوێنەرانی پێکەتەکانی تورکمان کە
بوو.

هەرێمەها وێکوو پێیامەک بە بەغدا لە سەردانی کەیدا بە هەرێمی
کوردستان، هاکان فیدان سەردانی بارگەیی "مەکتەبی سیاسی بەرێی
تورکمانی" کرد. تەنانەت هەر لەم چوارچۆییویدا، هاکان فیدان لە
هەولەرز سەردانی مەکتەبی سیاسی یەگرتووی ئیسلامیی کوردستانی کرد
و لە کەنسۆخانەیی تورکیا لە هەولەرز پێشوازیی لە ئابەر و
ئێندامانی مەکتەبی سیاسی بزوتنەوێی ئیسلامیی کوردستان کرد.

دادگهی پاریس بـنـت

یـکـ لـ کارته گـورـکانی تورکیا، جگـ لـ پرسـی سونـ و -
تورکمانـکانی عـراق، هـرمـی کوردستانـ کـ بـردـوام لـ
هاوکـشـکانی نـوان تورکیا و عـراق سـی سـرـکی هـیـ لـ
نزیکـبونـ و یاخود دوورخستنـویان

هـروـها سـرـای ناـزایـتـیـ و اـتـیـکانی عـراق، نامادـیی -
سـربازی تورکیا لـ هـرمـی کوردستان و اـکاتـک، تورکیا فاکتـری
بـهـزی بـدـستـو بـت. هـر بـی، نووسینگـی هادی عامری لـ
اگـیـندراوـکدا بـاوی کردـو، هادی عامری لـ نووسینگـی خـی لـ
بـغدا پـشوازی لـ هاگان فیدان، وـزیری دـرـوی تورکیا و شانـدی
یاوـری کرد، بـپـی **راگـیـندراوی** نووسینگـکـ، هادی عامری جـختی لـ
پـویستی کشانـوی هـزـکانی تورکیا لـ خاکی عـراق کردـو

وـزیری دـرـوی تورکیا لـ کـنفـانسـ ژنامـفانیـکـدا لـگـ
سـرـکی حکومـتی هـرمـی کوردستان لـ هـولـر، باسی کـبوونـوکانی
لـ بـغدا کرد و گوتی: "لـ سردانـکـم بـ بـغدا، بابـتی زـر لـ
ژـفـدا هـبوون. بابـتـکانی ئابووری، گـگـی گـشـپـدان،
بـرـنگاربوونـوی تیرـر، بابـتی ئاو، هـروـها بابـتی وـکوو
دووبارـ نـژـنکردنـوی عـراق لـ ووی ژـرخان و سـرخانمان لـگـ
لایـنی پـیونـدیدار؛ وـزیری دـرـو، سـرـکوـزیران و سـرـکـمار
گـنگـشـ کرد. دـرفـتی دیدارمان لـگـ زـر لایـن بـ خـسـا. هـروـها
لـگـ سـرـکی ئو و حزبـ سیاسیانی لـ حکومـتـدا بـشدارن، کـ
بووینـو. دـرفـتی ئو ومان هـبوو لـگـ ئوانیشدا بابـتـکانی
عـراق، ناوچـکـ و جیهان تاوتو بـکـین." لـ بـرامبـریشدا، لـرـدا
پرسیاری گـرنگ ئو و یـ کـ؛ ئی عـراق لـم پـیونـدیانیـدا لـگـ
تورکیا چیی دـوتـ؟

یـکـ لـ گـورترین فاکتـرـکانی کاریگـری لـ پـیونـدیـکانی -
نـوان عـراق و تورکیا، پـگـ و سـی هـرمـی کوردستان؛ بـو پـیـی
کـ دـسـاتـدارانی عـراق درکیان بـو کردوو کـ هـرمـی کوردستان
تورکیای بـکار هـناو بـ بـزکردنـو و بـهـزکردنی پـگـ ناوـخی
و هـرمـمایـتـیـ لـ گـی فاکتـری پـکـکـ، وزـ و بازرگانی و
تـنـت سونـ و تورکمانـکانیشـو. بـی شیعـکانی لایـنگری ئـران
اـستـوخـ تورکیایان خستـ ژـر گوشارـو لـ پاش ئو و ی کـ دـستـی
ناوـزیوانی نـودـوتـتی سـر بـ ژووری بازرگانی لـ پاریس، لـ
قازانچ و بـرژـو وندی عـراق بـیاری دا

هەر بەیە دسەتدارانی بەغدا، جگە لایەنێکی لێم گەییو هەوێکی لاوازکردنی هەرێمی کوردستانی دا، لێ هەمان کاتیشدا ویستیانی لێم گەییو سەرنجی سیاسی تی تورکیا لێ بری هەولێر، بە بەغدا و سەوورنن. لێ لایەکی دیکەیش و، عێراقییەکان پەویستیانی بە بوونی پەییو نیدیەکی باش لێگەییو تورکیا هەییو بە دابینکردنی بە ئاوی پەویستیانی. هەروەها عێراق پەویستی بەو پەییو نیدیانی لێگەییو تورکیا هەییو بە بوون بە وەتەنێکی ناوێندی لێ نەوان دەوێتانی کەنداو و تورکیا و ئێوروپا، چونکە لێ ئێستا پڕێژی شامی نوێ کە عێراق وێکوو دەوێتەکی ناوێندی دەردەکۆت، بە جێرێک وێستاو یاخود وێکوو پەویستی کاری لێسەر ناکرێت و لێ بری ئێوێ عێراق دەییوێت لێ گەییو پڕێژی گەییو پەییو نیدیانی گەییو جێسیاسی و جێئابووریەکی بەرز و بەهێز بکات و.

لێرێو دەردەکۆت کە بێجی شیعیەکانی عێراق دەیانێوت سەرنجی ئێنقەر لێ هەولێر و بە بەغدا بگوازیو و هەر ئێمەیش وا دێکات کە تاکە گەییو، لاوازکردنی هەرێمی کوردستان و پەراوێزخستنی بەت لێ هاوکەشێکانی دوولایەنی تورکیا و عێراق. هەر بەیە لێبارێ پەییوێتی "گەییو پەییو پەییو" و بەستنی وێ عێراق و وەتەنی کەنداو بە تورکیا و جیهان لێ گەییو هەییو ئاسنێو، مەسروور بارزانی، سەرێکی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، جێختی لێ ئێجامدانی پەییوێتی بە هاوئاھێنگێکردن لێگەییو هەرێمی کوردستان کردو؛ بە شێوێک کە لێ "بەرز و نیدی گشت هاوێتی و پێکھاتە جیاوازیەکانی عێراقدا بەت

بەبام لێم نەوێندی دا، پەییو نیدی پتەو و بەهێزێکانی سەرێکی هەرێمی کوردستان، نێچیرقان بارزانی، تاوێکوو ئێستا گەییو کە پلانی دسەتدارانی بەغدا بە پەراوێزخستنی پەجاریەکی هەرێمی کوردستان لێ هاوکەشێکان، بەتێوای جێبەجێ بکەرێت. تێنانێت خودی عێراقییەکانیش و بەتایبەتی ئێم کابینێی، بەپەییو زانیاریە نافیرمییەکان، پەویستیانی بە سەرێکی هەرێمی کوردستان بوو بە چارەسەرکردنی چێند کەشێیەک لێ نەوان بەغدا و ئێنقەر. هەر بە گۆرێی ئاگەییو ندرای سەرێکی تێی هەرێمی کوردستان، وەزیری دەرەوێ تورکیا لێ کەبوونێو کەیدا لێگەییو سەرێکی هەرێمی کوردستان، جێختی لەوێ کردو؛ تورکیا گەییو تاییبەت بە پەییو نیدیەکانی لەگە عێراق و هەرێمی کوردستان دەدات و، بەغدا و هەولێر گەییو تاییبەتیانی بە تورکیا هەییو. هەروەها ستایشی ئارامی و سەقامگیری هەولێر و هەرێمی کوردستانی کرد و ئامادەیی و وەتەنێ بە فراوانکردنی پەییو نیدیەکان و هاریکاری هەوێشی نەوان هەردوو

ئەو ھاوساڭىيە كەل ئاستادا تەك چوۋ، ئاست بىكا تەۋ، چۈنكى بى گۈرەي ئاگەي ندرەۋى سەر كەي تىي ھەر مە كوردستان، لە تەو ھەر مە كە بوونە ھە كەدا بە "بايە خەو" باس لە پەرسى ھە ناردە كەنە ھەي ئەوتى ھەر مە كوردستان لە ئاگەي بە نەدەرى جە يەانى توركىيە ھە كرا و ئەل ھە بارە يەو ھە بىرە ئايان گە يەو ھە. ئەل ئاگەي ندرەۋى كە يىشدا ھا تەۋ، باس لە "پەويستى و گەنگى دەستپە كەرنە ھە ناردە كەرنى ئەوتى ھەر مە كوردستان لە ئاگەي بە ندرەرى جە يەانى توركىيا و ئەل ھە شتنى ھە موو ئاستەنگ و كەشەي كە تايپەت بەم با بەتە [كراۋ]، چۈنكى وەستانى ھە ناردە كەرنى ئەوت، زىانى بە ھە موو لايەك گە ياندەۋ. "ھەر ھە ھا بە گۈرەي ئاگەي ندرەۋى كە ھەكوومەتى ھەر مە كوردستان ھاكان فیدان، وەزىرى دەۋرە و ئا پەئارسەمان بايرەكتار، وەزىرى وەزەي توركىيا لەگە مەسروور بارزانى، سەر كەو زىرانى ھەر مە كوردستان "باسيان لە ھە ناردە كەرنە ھە ئەوت، پەئەزەي كە گە شە پەدان، ئا ھەوگەي بازگانى و گەشتىارى كەدەۋ". بەيە لەردا كامە ئەكتەر لە و سە لايەنە (بەغدا - ئەنقەرە - ھەولەبەر)، يەريپە كە زىرە كەنەي پەلەن بەدە ئەرەۋتر بەكات، دەتەۋانەت لە كە تايپەدا ئامانجە كەنى بەنەتە دەي و بەرژەۋە ندىپە كەنى دەستە بەر بەكات

كە بەند

سەردانى ھاكان فیدان بە ئەراق و ھەر مە كوردستان، دەكە و ھەكوو سەر تە و ئامادە كەريپەك بىنەت بە سەردانى چاۋ ھە وانكراۋى سەر كەكە مەرى توركىيا بە ئەراق؛ چۈنكى ئەردەغان دەيەۋەت بە تەۋا كەرنى چوۋ ھە و دەپە مەسىپە ھەر مە مەيە كەنى لە پاش ھە بىژاردەنى ھەكوو سەر كەكە مەرى، دەستپەرى بەرژەۋە ندىپە كەنى توركىيا لە ئاگەي پەرسى ئاسايش و وزە و ئابوۋرى - بازگانى بەكات. لە ئاستىدا ئەردەغان دەيەۋەت كە ھەتە بەغدا، بە دەستى پە بەگە ھەتەۋ، ھەم لە ھەۋى ئابوۋرىپەۋە و ھەمەش لە ھەۋى سەسى و ئاسايشىپەۋە. چۈنكى ئەردەغان پەويستى بەم دەسكەۋتە ھەي؛ چە لەسەر ئاستى ئابوۋرى و چە لەسەر ئاستى ناۋخەيى لە ھەۋى سەسىپەۋە.

لەم نەۋەندە يىشدا، سەر كەي ھەر مە كوردستان، نەچىرەقان بارزانى، گەرمەرىن و پەتەۋەرىن پەيو ندىپە ھەيە لەگە توركىيا لەنەۋ ئەكتەرە ئەراقىپە كەندا. ھەر بەيە دەرفەتەكە زەرىنەش بە ھەر مە كوردستان كە بتەۋانەت ئەۋ پەيو ندىپەنە بەكار بەنەت بە ئەۋى گەۋشارە كەنى بەغدا كەم بەكاتەۋە و كەكە لە ئاراستەي ھەردەۋە لايەنى ئەنقەرە و بەغدا و بەرگەت بە ھەي پەويستىپە كان و ئامانجە كەنىان. گەنگەرىن با بەت لە ئاستادا بە ھەر مە كوردستان، پەرسى ھە ناردە كەرنە ھەي

نۆوتە لێ گەیی تورکیا؛ بۆ پێی دەتوانت گوشارێکانی بەغدا
لێ سەر هەولێر کەم بکات و، بێی لێر دەتوانت چاوە بکەین کە
ئایا بەغدا دەتوانت کارتێکانی باشتەر بکار بنێت کە هەرێمی
کوردستان لێ پێیو نیدیێکانی تورکیا و عێراق بکات دەر و
هاوکەشێکان، یاخود ئێ و هەولێر کە دەتوانت لێ گەیی دیپلۆماسی
و پێیو نیدیێکانی نێچیرفان بارزانیی و گوشارێکانی سەر هەرێمی
کوردستان کەم بکات و هەوڵێ شێکانی ئێم قەناغ بکات دەر و
هاوسەنگییەکی نوێ لێ نوان بەغدا و هەولێر بنێت ئاراو؟